

ارتباط بین حس خوشبختی زوجین با تمایز یافتگی خود و روابط موضوعی اولیه با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی

دانشجوی دکتری گروه روانشناسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران
 استادیار گروه روانشناسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران
 استادیار گروه روانشناسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

آرزو جعفری سلطان‌آبادی ^{id}

نادر منیرپور* ^{id}

حسن میرزاحسینی ^{id}

monirpoor@qom-iau.ac.ir

ایمیل نویسنده مسئول:

پذیرش: ۴۰۰/۰۳/۰۶

دریافت: ۹۹/۱۲/۱۷

چکیده

هدف: هدف این پژوهش تعیین نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی در ارتباط بین حس خوشبختی زوجین با تمایز یافتگی خود و روابط موضوعی اولیه بود. **روش:** پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی با رویکرد مدل معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش زوج‌های شهر تهران در سال ۱۳۹۹ بودند که ۱۰ سال از زندگی مشترک آن‌ها گذشته بود که ۳۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و وارد پژوهش شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های تمایز یافتگی اسکورون (۱۹۹۸)، کیفیت روابط موضوعی بل (۱۹۹۵)، احساس خوشبختی لنتز (۲۰۱۰)، رضایت زناشویی مذهبی رضاپور میر صالح (۱۳۹۳) استفاده شد؛ به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل معادلات ساختاری استفاده شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که تمام شاخص‌های برازش مدل با داده‌ها از مقادیر قابل قبولی برخوردار هستند ($P=0/01$)؛ یافته‌های پژوهش نشان داد که اثر غیرمستقیم تمایز یافتگی خود و کیفیت روابط موضوعی با احساس خوشبختی با میانجی‌گری رضایت زناشویی مذهبی در حد پایین فاصله اطمینان $0/11$ و حد بالای آن $0/26$ در سطح ($P=0/01$) معنی‌دار بود. **نتیجه‌گیری:** با توجه به نتایج پژوهش مشاوران و روانشناسان فعال در زمینه زناشویی می‌توانند در راستای بهبود و غنی‌سازی فرایند آموزش و ارتقای سلامت روان در سطح خانواده‌ها از یافته‌های این پژوهش بهره‌مند شوند.

کلیدواژه‌ها: تمایز یافتگی، کیفیت روابط موضوعی، احساس خوشبختی، رضایت زناشویی مذهبی

فصلنامه علمی
 خانواده‌درمانی کاربردی

شاپا (الکترونیکی) ۲۷۱۷-۲۴۳۰
<http://Aftj.ir>

دوره ۲ | شماره ۱ | پیاپی ۵ | ۱۷۶-۱۵۹
 بهار ۱۴۰۰

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:

درون متن:

(جعفری سلطان‌آبادی، منیرپور و میرزاحسینی، ۱۴۰۰)

در فهرست منابع:

جعفری سلطان‌آبادی، آرزو، منیرپور، نادر، و میرزاحسینی، حسن. (۱۴۰۰). ارتباط بین حس خوشبختی زوجین با تمایز یافتگی خود و روابط موضوعی اولیه با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی. فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی، ۱۲(۱)، پیاپی ۵: ۱۷۶-۱۵۹.

مقدمه

پدیده ازدواج، بسیاری از نیازهای فردی-اجتماعی زن و مرد را در غالب روابط روانی-اجتماعی و جسمانی و آداب دیگر عرفی و اجتماعی برآورده می‌کند؛ به عبارت دیگر، هنگامی که کانون خانواده دربرگیرنده محیط سالم و سازنده، روابط گرم، تعامل بین فردی و صمیمی باشد، می‌تواند رشد و پیشرفت اعضای خانواده را موجب شود. در مقابل، ریشه بسیاری از مشکلات زناشویی در نوع تفکرات زوجین درباره یکدیگر و روابط آن‌ها نهفته است (تیمونز، اربل و مارگولین، ۲۰۱۷). به دلیل نقش مؤثر ازدواج بر ابعاد مختلف زندگی زوجین، ضروری است که هر دو طرف از زندگی زناشویی راضی و خوشحال باشند (اندرسون، ۲۰۱۳). ازدواج خوشبخت، متشکل از عواملی مانند تعهد، احترام، صمیمیت، اعتماد و... است که در غیاب آن‌ها زندگی زناشویی با مشکلات جدی روبرو می‌شود (فاطمیما و اجمل، ۲۰۱۲)، لذا تجربه خوشبختی در ازدواج منجر به رضایتمندی درونی زوجین می‌شود و محیط مساعدی برای رشد و سلامت فرزندان فراهم می‌کند (خجسته مهر و محمدی، ۱۳۹۵). بیشتر مطالعات روانشناسان قرن بیستم بر اختلالاتی نظیر افسردگی، اضطراب و اختلالات عاطفی بیشتر از هیجانانگیز مثبتی نظیر شادی و بهزیستی تمرکز کرده‌اند. انگیزه مطالعات روان‌شناختی بیشتر آن است که بیماری‌های روانی را مورد بحث و گفتگو قرار دهد، اما پژوهش‌های کمتری به این مقوله اختصاص یافته است. با این حال، مایرز^۱ معتقد است که افراد شاد و خوشبخت، احساس امنیت بیشتری می‌کنند، آسان‌تر تصمیم می‌گیرند، روحیه مشارکتی بیشتری دارند و نسبت به کسانی که با آن‌ها زندگی می‌کنند، بیشتر احساس رضایت می‌کنند (مایرز، ۲۰۰۲؛ به نقل از عبادی، ماشینچی عباسی و هاشمی، ۱۳۹۷).

عوامل متعددی در احساس خوشبختی زوجین و رضایت زناشویی آن‌ها نقش دارد یکی از این عوامل روابط اولیه فرد با افراد مهم زندگی در سال‌های نخستین حیات و هم‌چنین نقش کیفیت روابط هیجانی با این افراد یا موضوع‌ها است به طوری که این روابط بر تمامی روابط آتی فرد در بزرگسالی از جمله روابط صمیمانه زناشویی تأثیر بسزایی خواهد داشت (ابراهیمی فر و نامنی، ۱۳۹۴). روابط موضوعی غالباً به روابط اولیه کودک و مادر و چگونگی شکل‌گیری دنیای درونی کودک و روابط آتی فرد بزرگسال تحت تأثیر این رابطه اولیه، معطوف‌اند. نظریات روابط موضوعی اساساً نظریات رشد نگر هستند؛ آن‌ها مسئله اصلی رشد را حرکت کودک از نوعی وضعیت آمیختگی و وابستگی به مادر به سوی بیش وضعیت استقلال و تفکیک بیشتر می‌دانند. کودک مخزن عزت‌نفسش را در طی دوره اولیه آمیختگی و همزیستی پر می‌کند (گرازیانو و تروگال، ۲۰۱۷). عناصر سازنده‌ی رابطه کودک و مادر شامل عملکرد آن دو به عنوان یک سیستم است که مادر درگیر نیازهای کودک در دوران طفولیت است. علاوه بر این مادر باید مانند آینه عمل کند تا توانایی‌های مثبت و مناسبی را که کودک نشان می‌دهد، انعکاس دهد. انعکاس چنین تجربه‌هایی از شکل‌گیری احساس برجسته‌ی پوچی که می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد یک اشتباه اساسی شود، جلوگیری می‌نماید (سیفرت و همکاران، ۲۰۱۸). افراد از طریق تعامل با افراد حقیقی که در محیط اطرافشان حضور دارند، رشد می‌کنند و از این رهگذر در درون‌شان بازنمایی‌هایی از این تجربیات شکل می‌گیرد. این بازنمایی‌ها روند رشد اطفال

---

1. Myers

و کودکان را شکل می‌دهند و از این رهگذر، مجموعه‌ای از مکانیزم‌های دفاعی و توانمندی‌ها در طفل شکل می‌گیرد و بر نحوه پیش‌بینی افراد بزرگ‌سال از رویدادهای بین فردی محیط اطراف و برداشتی که آن‌ها از این رویدادها دارند تأثیر می‌گذارند. ماهیت این روابط ساختارهای نهاد، من و فرامن را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد (باینفلد و یاگر، ۲۰۰۷).

از دیگر مؤلفه‌های شناخته شده مؤثر بر عملکرد و رضایت زناشویی افراد، تمایز یافتگی خود است (مام صالحی و مرادی، ۱۳۹۸)، که یکی از مفاهیم کلیدی نظریه نظام‌های خانوادگی درمانی بوئن است که آن را به عنوان درجه‌ای که در آن فرد قادر است بین کارکرد عقلانی - هیجانی، صمیمیت و خودمختاری در روابط خویش تعادل برقرار کند، تعریف می‌کند یعنی رسیدن به حدی از استقلال عاطفی که فرد بتواند در موقعیت‌های عاطفی و هیجانی، بدون غرق شدن در جو عاطفی آن موقعیت‌ها، به صورت خودمختار و عقلانی تصمیم‌گیری کند، سطح تمایز یافتگی خود می‌تواند در اکثر حوزه‌های زناشویی همسران تأثیرگذار و کارآمد باشد (پلگ و یتزاک، ۲۰۱۱). نتایج حاصل از مطالعات متعددی که برای کشف و حمایت کردن از ساختار «تمایز یافتگی خود» انجام شده، مؤید و منطبق با نظریه بوئن است. شواهد تجربی به طور گسترده از تأثیر سطح تمایز خود بر ابعاد سلامت روان و نشانگان اختلالات روانی سخن به میان آورده‌اند و تمایز یافتگی خود را عامل مهمی در ارتقای سلامت روان دانسته‌اند (ویلیس و همکاران، ۲۰۲۰).

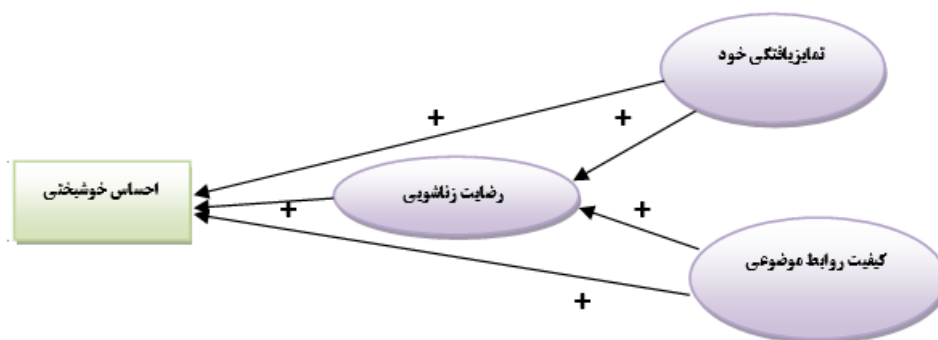
همان‌طور که بیان شد متغیرهای روابط موضوعی و تمایز یافتگی بر زندگی زناشویی و احساس خوشبختی زوجین مؤثر است اما سؤالی که ایجاد می‌شود این است که این عوامل چگونه می‌توانند پیش‌بینی کننده احساس خوشبختی زوجین باشند، در پاسخ می‌توان گفت مدل‌های واسطه‌ای رابطه‌ی بین متغیرها را در قالب یک مدل واضح‌تر بیان می‌کنند و از آنجایی که دو نهاد مذهب و خانواده ارزش‌های مشابهی را مورد تأکید قرار می‌دهند، پژوهشگران رابطه‌ی نزدیک بین آن را دو پیش‌بینی می‌کنند. این جهت‌گیری منجر به این نگرش شده است که مذهب می‌تواند روابط زناشویی را تقویت و استحکام بخشد. مذهب و پایبندی به آن، به‌ویژه در جامعه اسلامی ما از موضوعاتی است که می‌تواند ذهن پژوهشگران را به این موضوع معطوف دارد که آیا پایبندی به مذهب می‌تواند تأثیری در سطح رضایت از زندگی زناشویی داشته باشد (مصلح و احمدی، ۱۳۹۲)، بنابراین متغیر رضایت زناشویی مذهبی در پژوهش حاضر به عنوان متغیر میانجی در نظر گرفته شده است. رضایت زناشویی، یعنی انطباق بین انتظاراتی که فرد از زندگی زناشویی دارد و آنچه در زندگی خود تجربه می‌کند (مدنس، ۱۹۸۱؛ به نقل از بیرامی و همکاران، ۱۳۹۱). برخی از صاحب‌نظران در تعریف رضایت زناشویی، آن را تابع مراحل چرخه زندگی می‌دانند. راه‌های مختلفی برای تعریف رضایت زناشویی وجود دارد و بهترین تعریف را هاکینز ارائه کرده است؛ او رضایت زناشویی را احساس خشنودی، رضایت و لذت توسط زن و شوهر زمانی که همه جنبه‌های ازدواج خود را در نظر می‌گیرند تعریف می‌کند. رضایت، یک متغیر نگرشی است. بنابراین، یک خصوصیت فردی برای زن و شوهر محسوب می‌شود. طبق تعریف مذکور، رضایت زناشویی در واقع نگرش مثبت و لذت جنبه بخشی است که زن و شوهر از روابط زناشویی خود دارند (الیس^۱ و همکاران، ۱۹۹۶؛ به نقل از بیرامی و همکاران، ۱۳۹۱). رضایت زوجین می

1. Ellis

تواند در پیش‌بینی دوام و ماندگاری رابطه مشترک و عمیق‌تر شدن تعهد آنان به یکدیگر تأثیری معناداری داشته باشد. زوجین سازگار کسانی هستند که توافق زیادی باهم دیگر دارند و از نوع و سطح روابطشان راضی‌اند، از نوع و کیفیت گذران اوقات فراغت نیز رضایت دارند و برای حل مسائل و وقت خود؛ برنامه‌ریزی دارند. از این رو می‌توان گفت که وجود رضایت زناشویی در میان افراد متأهل موجب شادکامی و ارتقای کیفیت زندگی زناشویی می‌شود و دوام رابطه را تا حد زیادی تضمین می‌کند. با این حال افراد زیادی هستند که اوایل ازدواج خود را با رضایت و خشنودی آغاز می‌کنند و بعد از چند سال از زندگی خود با ناکامی و نارضایتی مواجه می‌شوند و درصد جدایی از یکدیگر برمی‌آیند (لیم و لی، ۲۰۱۷).

با توجه به مطالب گفته شد و نظر به این نکته که در مطالعات علمی و دانشگاهی ایران، حس خوشبختی زوجین کمتر مورد توجه قرار گرفته است، خلأ این‌گونه پژوهش‌های بنیادی علمی، جدی به نظر می‌رسد؛ بنابراین مسئله اصلی این پژوهش ارائه یک مدل ساختاری حس خوشبختی در ارتباط با تمایز یافتگی خود و روابط موضوعی اولیه با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی بود بنابراین هدف پژوهش حاضر پاسخگویی به سؤالات زیر بود:

۱. آیا روابط موضوعی به طور مستقیم و غیرمستقیم با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی پیش‌بینی کننده احساس خوشبختی زوجین است؟
۲. آیا تمایز یافتگی به طور مستقیم و غیرمستقیم با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی پیش‌بینی کننده احساس خوشبختی زوجین است؟
۳. آیا روابط موضوعی، تمایز یافتگی و رضایت زناشویی مذهبی در قالب یک مدل می‌تواند احساس خوشبختی زوجین را پیش‌بینی کنند؟

شکل ۱. مدل پیشنهادی رابطه علی تمایز یافتگی خود و کیفیت روابط موضوعی با احساس خوشبختی با میانجی‌گری رضایت زناشویی مذهبی

روش

پژوهش حاضر از لحاظ رویکرد تحقیق در زمره تحقیقات کمی و از لحاظ روش تحقیق در زمره تحقیقات همبستگی با رویکرد مدل معادلات ساختاری دسته‌بندی می‌گردد. جامعه آماری پژوهش شامل زوج‌هایی

بود که مدت ۱۰ سال از زندگی مشترک آن‌ها گذشته بود و در زیر یک سقف در شهر تهران در سال ۱۳۹۹ زندگی می‌کردند. با توجه به ماهیت تحقیق که از نوع همبستگی بود و با استناد به نظر هویت و کرامر (۲۰۰۴)، ترجمه پاشا شریفی، نجفی زند، احقر، میر هاشمی، دوکانه‌ای فرد و شریفی، (۱۳۸۹) مبنی بر انتخاب ۴۰-۲۰ نفر برای هر متغیر و با توجه به اینکه پژوهش حاضر دارای ۴ متغیر است نمونه انتخابی ۱۵۰ زوج (۳۰۰ نفر) برآورد شد که با روش نمونه‌گیری در دسترس و با توجه به معیارهای ورود و خروج به عنوان نمونه انتخاب شد به این صورت که با ارائه فراخوان در فضای مجازی (تلگرام، اینستاگرام، واتس آپ) از افراد دارای معیارهای ورود تقاضای همکاری شد، معیارهای ورود به پژوهش عبارت بودند از: رضایت زوج، سابقه ۱۰ سال زندگی مشترک، عدم ابتلا به بیماری‌های مزمن جسمی و روان‌شناختی. معیارهای خروج از پژوهش: وجود بیماری جسمی حاد، وجود اختلال روان‌پزشکی شدید با تشخیص روان‌شناس، وابستگی به مواد مخدر و داروهای روان‌گردان؛ به تمامی شرکت‌کنندگان در این پژوهش اطمینان داده شد که پاسخ‌های آن‌ها کاملاً محرمانه و صرفاً جهت انجام پژوهش است. برای جمع‌آوری و بررسی اطلاعات شخصی از چک‌لیست جمعیت‌شناختی و به منظور سنجش متغیرهای روان‌شناختی از پرسشنامه‌های استاندارد شده استفاده شد. با استفاده از پرسشنامه‌های پژوهش، داده‌های لازم برای بررسی هدف پژوهش مورد جمع‌آوری قرار گرفت و با استفاده از برنامه SPSS نسخه ۲۳ و AMOS نسخه ۲۰ و روش همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادلات ساختاری در سطح معناداری ۵ درصد تحلیل شد.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه تمایز یافتگی^۱ اسکورون. این پرسشنامه که برای سنجش میزان تمایز یافتگی زوج‌ها به کار می‌رود ۴۵ ماده دارد و پاسخ‌دهی به پرسش‌ها با مقیاس شش گزینه‌ای انجام می‌شود. نمره بالا به معنای تمایز یافتگی و نمره پایین به معنای تمایز نیافتگی است. این پرسش‌نامه چهار خرده‌آزمون واکنش هیجانی، جدایی هیجانی، آمیختگی با دیگران و موقعیت من را در برمی‌گیرد. اسکورون و فریدلندر، همبستگی درونی پرسش‌ها را با آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه و خرده‌آزمون‌های آن به ترتیب کل پرسشنامه ۰/۸۸، واکنش هیجانی ۰/۸۳، جدایی هیجانی ۰/۸۰، آمیختگی با دیگران ۰/۸۲ و موقعیت من ۰/۸۰ گزارش کردند (سیمپسون و همکاران، ۱۹۹۰). پایایی این مقیاس در ایران به ترتیب برای کل پرسشنامه ۰/۷۲، واکنش هیجانی ۰/۸۱، جدایی هیجانی ۰/۷۶، آمیختگی با دیگران ۰/۷۹ و موقعیت من ۰/۶۴ گزارش شده است (نجف‌لو، ۲۰۰۶).

۲. پرسشنامه کیفیت روابط موضوعی^۲. این پرسشنامه در سال ۱۹۹۵ توسط بل و بل^۳ برای سنجش کارکردهای ایگویی کیفیت روابط موضوعی ساخته شد. این آزمون در اصل برای اندازه‌گیری اثرات بالینی روانکاو درازمدت برای اسکیزوفرنیا طراحی شد؛ اما به مرور در بسیاری از زمینه‌های پژوهشی از جمله آسیب‌شناسی روانی و رفتار بهنجار کاربرد پیدا کرد. پرسشنامه مذکور ۴۵ گویه دارد که چهار عامل بیگانگی

^۱ Differentiation of Self Inventory (DSI)

^۲ Bell Object Relations and Reality Testing Inventory

^۳ Bell & Bell

(ALN)، دلبستگی ناایمن (AI)، خودمیان بینی (EGO) و بی‌کفایتی اجتماعی (SI) را برای سنجش روابط موضوعی پوشش می‌دهد. بل و بل (۲۰۰۷) ضریب پایایی مقیاس روابط موضوعی با فاصله زمانی دو هفته را بین ۰/۵۸ تا ۰/۹۰ و با فاصله زمانی ۱۳ هفته بین ۰/۶۵ تا ۰/۸۱ گزارش کرده‌اند. در پرسشنامه فوق‌الذکر هر سؤال واجد دو گزینه بله و خیر است؛ که گزینه بله نمره ۱ و گزینه خیر نمره صفر را به همراه دارد. با این حال سؤالات ۱، ۷، ۸، ۱۵، ۲۱، ۳۰، ۳۷، ۴۲ و ۴۵ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. در ایران این پرسشنامه توسط رضاقلی‌زاده در سال ۱۳۸۸ در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه پدر با کیفیت روابط موضوعی در دو نوبت به فاصله دو هفته اجرا شد؛ و پایایی هر یک از خرده مقیاس‌ها در نمونه ایرانی عبارت بودند از: بیگانگی ۰/۶۰، دلبستگی ناایمن ۰/۶۴، خودمیان بینی ۰/۸۰ و بی‌کفایتی اجتماعی ۰/۶۱ (کوچکی راوندی، منیرپور و ارج، ۱۳۹۴).

۳. پرسشنامه احساس خوشبختی^۱. این پرسشنامه توسط تنو لنتز در سال ۲۰۱۰، مدیر سابق انجمن پژوهش‌های شخصیتی در سن لویی میسوری تهیه شده است. این پرسشنامه دارای ۱۲ سؤال بوده و در طیف سنی ۱۶ تا ۵۰ سال قابل اجراست. هدف این مقیاس به صورت کلی، ارزیابی میزان وجود حس خوشبختی در افراد است. طیف پاسخ‌گویی آن بدین صورت است که در سؤالات شماره ۳، ۲، ۹، ۱۱ و ۱۲ به هر گزینه درست یک امتیاز و به هر گزینه غلط صفر امتیاز تعلق می‌گیرد؛ اما در سؤالات شماره ۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸ و ۱۰ این روش معکوس شده و به هر گزینه درست صفر امتیاز و به هر گزینه نادرست یک امتیاز تعلق می‌گیرد. نمرات پرسشنامه دامنه‌ای از ۰ تا ۱۲ را خواهد داشت. امتیاز ۴ - ۰: می‌توانید به مراتب خوشبخت‌تر از این باشید. جواب‌های خود را مرور کنید. سعی کنید ببینید چه می‌توانید بکنید تا از این که هستید بهتر شوید. امتیاز ۸ - ۵: شما فراز و نشیب‌های خودتان را دارید؛ اما در اغلب مواقع به شکل متعادل و متوسطی خوشبخت هستید. اشتیاق شدیدی برای تغییر دادن زندگی‌تان ندارید. شما اگر با اشخاص خوشبخت‌تر از خود معاشرت کنید در وضعیت بهتری قرار می‌گیرید. امتیاز ۱۲ - ۹: نسبت به دیگران شما انسان خوشبختی هستید. میان‌انتظاری که از زندگی دارید و آنچه از آن می‌گیرید تعادلی برقرار کرده‌اید. اشخاص با امتیاز بالا، مانند شما، از تعادل اجتماعی خوبی بهره‌مندند. شما از آن جهت مورد توجه دیگران قرار دارید که از سیاست «زندگی کن و بگذار زندگی کنند» پیروی می‌کنید. روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید دانشگاه تهران در کلینیک تخصصی مشاوره و بهداشت روانی دانشگاه تهران، ارزیابی و تأیید شده است. همچنین پایایی آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد که نشان دهنده پایایی قابل قبول این پرسشنامه است.

۴. پرسشنامه رضایت زناشویی مذهبی. این پرسشنامه توسط رضاپور میرصالح در سال ۱۳۹۳ و در ۳۳ گویه طراحی و تنظیم شد. این پرسشنامه ۶ مؤلفه الگوی عملی-اعتقادی دینی سؤالات ۱، ۲، ۵، ۸، ۱۲، ۱۶، ۱۷، ۲۱، ۲۷، ۳۰ و ۳۳؛ مؤلفه حضور خداوند سؤالات ۳، ۱۳، ۲۰، ۲۸ و ۳۲؛ مؤلفه ارزش‌گذاری دینی سؤالات ۴، ۱۱، ۱۹، ۲۴ و ۳۱؛ مؤلفه مسئولیت‌پذیری دینی سؤالات ۶، ۱۵ و ۲۵؛ مؤلفه اتکاء به خداوند سؤالات ۷،

۱. Lentz Happiness Questionnaire

۱۰، ۱۴، ۲۲، ۲۶ و ۲۹ و مؤلفه تردید اعتقادی سؤالات ۹، ۱۸ و ۲۸ را در برمی گرفت. هریک از گویه‌های پرسشنامه را در یک طیف لیکرتی ۵ قسمتی از ۱= اصلاً مهم نیست تا ۵= کاملاً مهم است نمره‌گذاری می‌شود. روایی صوری با استفاده از نظرات ۱۵ کارشناس آگاه به موضوع مورد بررسی قرار گرفت؛ در بررسی روایی صوری در مرحله پایلوت (اجرای اولیه) با استفاده از نظرات ۲۵ نفر از افراد شرکت‌کننده در این مرحله، نمرات تأثیر هر گویه محاسبه شد که تمامی گویه‌ها نمره‌ای بالاتر از ۱/۵ کسب کردند. تحلیل عاملی پرسشنامه رضایت زناشویی مذهبی شامل ۳۳ سؤال با استفاده از تحلیل مؤلفه‌های اصلی (به شیوه چرخش ابلیم و با استفاده از ۲۳ چرخش) نشان داد که این پرسشنامه دارای ۶ مؤلفه است و در نهایت ۳۳ سؤال این ۶ عامل را تبیین کردند. مقدار آلفای کرونباخ این پرسشنامه برابر ۰/۹۲۲ است که نشان از پایایی درونی قابل قبول این مقیاس می‌دهد. ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از زیرمقیاس‌ها نیز به طور جداگانه محاسبه شد که نتایج بالا بودن آلفای کرونباخ در تمام زیرمقیاس‌ها بود. ضریب آلفای کرونباخ در زیرمقیاس الگوی عملی-اعتقادی دینی ۰/۹۲۴، در زیرمقیاس (عدم) تردید اعتقادی ۰/۵۶۸، در زیرمقیاس اتکاء به خداوند ۰/۸۳۷، در زیرمقیاس حضور خداوند ۰/۸۶۸، در زیرمقیاس ارزش‌گذاری مذهبی ۰/۷۶۹ و در زیرمقیاس مسئولیت‌پذیری دینی ۰/۶۲۷ گزارش شد (رضاپور میرصالح، ۱۳۹۳). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای نمره کل برابر با ۰/۸۹ و برای مؤلفه‌های آن بین ۰/۸۶ تا ۰/۸۰ به دست آمد.

شیوه اجرا. پس از مشخص شدن نمونه‌های پژوهش و جمع‌آوری داده‌ها و قبل از تحلیل، پیش‌فرض‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری اعم از نرمال بودن توزیع متغیرها (با استفاده از چولگی و کشیدگی)، استقلال داده‌ها (آزمون دوربین واتسون)، رابطه هم خطی متغیرهای پژوهش (شاخص تورش واریانس) و رابطه خطی بودن بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک (با استفاده از نمودار) بررسی شد که نتایج نشان از برقرار بودن این پیش‌فرض‌ها داشت؛ مدل اولیه پژوهش نیز در شکل ۱ مشخص شده است و برازش نهایی در بخش یافته‌ها روی این مدل انجام پذیرفت. برازندگی مدل پیشنهادی بر اساس شاخص مجذور خی‌دو، شاخص برازندگی تطبیقی CFI، شاخص نیکویی برازش GFI، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده AGFI و ریشه خطای میانگین مجذورات تقریباً RMSEA ارزیابی شد. به منظور برازش الگو ضروری است که شاخص‌های مذکور استانداردهای لازم را داشته باشند. چنانچه X^2/df کوچک‌تر از ۲/۵ باشد، مقدار RSMEA کوچک‌تر و به صفر نزدیک‌تر است.

یافته‌ها

در این پژوهش ۱۵۰ زوج (۳۰۰ نفر) شرکت کرده بودند که میانگین سنی آن‌ها ۴۲،۳۲ با انحراف معیار ۷،۶۵ بود، از این تعداد ۲۹ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۴۵ درصد کارشناسی، ۲۲،۳ درصد کارشناسی ارشد و ۳،۷ درصد دکتری بودند همچنین ۱۳،۳ درصد از زوجین بدون فرزند، ۴۶ درصد دارای یک فرزند، ۳۳،۷

درصد دارای دو فرزند و ۷ درصد دارای سه یا بیشتر از سه فرزند بودند. افته‌های توصیفی نشان داد که میانگین تمایز یافتگی زوجین ۱۳۸/۴، کیفیت روابط موضوعی ۲۷ و احساس خوشبختی ۷/۶ و رضایت زناشویی مذهبی ۱۵/۲ بود.

جدول ۱. یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	نورم واریانس	دوربین واتسون
تمایز یافتگی خود	۱۳۸/۴	۶/۷	۰/۱۸	-۰/۴۸	۰/۷۸	۱/۳۴	۱/۷۸
کیفیت روابط موضوعی	۲۷	۵/۳	-۱/۲۱	۰/۸۷	۰/۶۹	۱/۳۰	۱/۸۴
احساس خوشبختی	۷/۶	۳/۷	-۰/۵۷	۰/۵۰	۰/۷۳	۱/۳۶	۱/۷۴
رضایت زناشویی مذهبی	۱۵/۲	۴/۹	-۰/۶۸	۰/۳۳	-	-	-

همان‌طور که در جدول فوق نشان داده شده است در متغیر تمایز یافتگی خود میانگین و انحراف معیار به ترتیب ۱۳۸/۴ و ۶/۷ در متغیر کیفیت روابط موضوعی به ترتیب ۲۷ و ۵/۳ همچنین میانگین و انحراف معیار به ترتیب برای متغیرهای احساس خوشبختی ۷/۶ و ۳/۷ و در متغیر رضایت زناشویی مذهبی به ترتیب ۱۵/۲ و ۴/۹ است. همچنین جدول ۱ نشان می‌دهد که چولگی و کشیدگی بین ± 2 قرار دارند؛ بنابراین توزیع داده‌های متغیرهای پژوهش طبیعی و مقادیر ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای پیش‌بین بزرگ‌تر از ۰/۱ و کوچک‌تر از ۱۰ است؛ همچنین مقدار دوربین واتسون در فاصله مجاز ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد؛ بنابراین مفروضه هم خطی بودن نیز در بین متغیرهای پیش‌بین برقرار است. در ادامه ضرایب همبستگی، شاخص‌های برازش و ضرایب مسیر مدل پیش‌ایندها مورد بررسی قرار می‌گیرند.

جدول ۲. ضرایب همبستگی بین تمایز یافتگی خود، کیفیت روابط موضوعی، احساس خوشبختی و

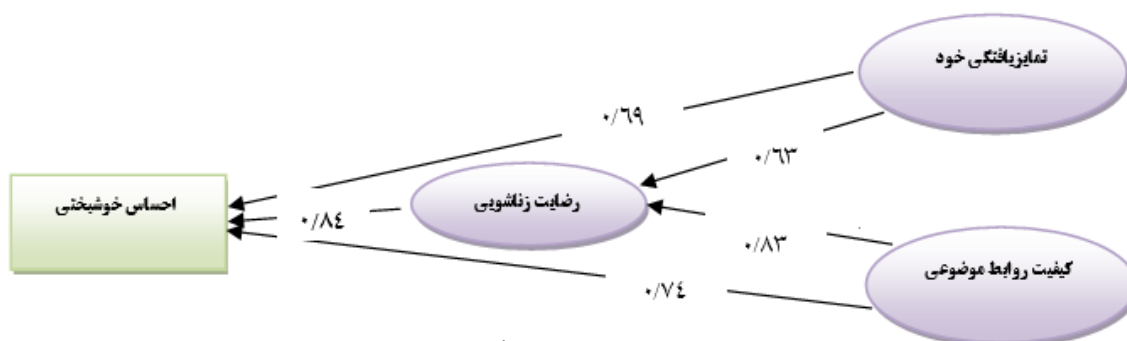
رضایت زناشویی مذهبی

متغیرها	۱	۲	۳	۴
تمایز یافتگی خود	۱			
کیفیت روابط موضوعی	**۰/۵۲	۱		
احساس خوشبختی	**۰/۶۹	**۰/۷۴	۱	
رضایت زناشویی مذهبی	**۰/۶۳	**۰/۸۳	**۰/۸۴	۱

۱۶۷ | ارتباط بین حس خوشبختی زوجین با تمایز یافتگی خود و ... | جعفری سلطان آبادی و همکاران | خانواده درمانی کاربردی

مندرجات جدول ۱ نشان می‌دهد تمامی ضرایب همبستگی به دست آمده، در سطوح $P \leq 0/001$ معنی‌دار می‌باشند (سطوح معنی‌داری برای همه ضرایب با علامت ستاره در جدول آمده است). شکل ۲ ضرایب استاندارد مدل پیشنهادی پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۲. ضرایب مسیر استاندارد مدل نهایی رابطه علی تمایز یافتگی خود و کیفیت روابط موضوعی با احساس خوشبختی با میانجی‌گری رضایت زناشویی مذهبی

همان‌طور که در شکل ۲ نشان داده شده است، تمامی مسیرها مثبت و معنی‌دار هستند. به منظور ارزیابی مدل نهایی پژوهش، بخش ساختاری آن با استفاده از شاخص‌های برازندگی بررسی شد. جدول ۱ شاخص برازندگی مدل نهایی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

جدول ۳ برازش مدل فرضی پژوهش با داده‌ها بر اساس شاخص‌های برازندگی

شاخص-آماره	χ^2	df	χ^2/df	GFI	AGFI	NFI	CFI	IFI	RMSEA	P
مدل نهایی	۱۲,۵۰	۱۲	۱,۰۳	۰,۹۷	۰,۹۶	۰,۹۹	۰,۹۲	۰,۸۹	۰,۰۶	$P \leq 0,001$

بر اساس جدول ۳ مقدار شاخص نیکویی برازش مجذور کای χ^2 برابر با ۱۲/۵۰، با درجه آزادی ۱۲ و سطح معنی‌داری $P \leq 0/001$ است. با توجه به این که مجذور کای نسبت به افزایش حجم نمونه و همبستگی موجود بین متغیرها حساس است، لذا در اکثر موارد این شاخص از لحاظ آماری معنی‌دار است. از این رو برای آگاهی از برازش مدل از شاخص‌های دیگری استفاده گردید؛ بنابراین، با توجه به نتایج مندرج در جدول فوق ملاحظه می‌شود که در مدل پیشنهادی تحقیق برای کل نمونه آزمودنی‌ها شاخص نسبت مجذور کای بر درجه آزادی χ^2/df برابر با ۱/۰۳ شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر با ۰/۹۷ شاخص نیکویی برازش تعدیل‌یافته (AGFI) ۰/۹۶ شاخص برازندگی هنجار شده (NFI) ۰/۹۹ شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)

برابر با ۰/۹۲ شاخص برازندگی افزایشی (IFI) برابر با ۰/۸۹، شاخص توکرلوویس (TLI) برابر با ۰/۹۳ و شاخص جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) ۰/۰۶ است.

جدول ۴. اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل جهت پیش‌بینی حس خوشبختی زوجین با بتای

استاندارد

متغیرها	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	مقدار احتمال
تمایزیافتگی خود - رضایت زناشویی مذهبی - < حس خوشبختی زوجین	-۰/۱۲۳	-۰/۰۲۸	-۰/۱۵۱	۰/۰۰۱
کیفیت روابط موضوعی - رضایت زناشویی مذهبی - < حس خوشبختی زوجین	-۰/۰۱۳	-۰/۰۱۵	-۰/۰۲۸	۰/۰۰۱

جهت بررسی اثر نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی بین متغیرهای تمایزیافتگی خود و کیفیت روابط موضوعی با حس خوشبختی زوجین از روش بوت استرپ استفاده شد. جدول شماره ۳ میزان اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل تمایزیافتگی خود و کیفیت روابط موضوعی را بر حس خوشبختی زوجین با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی نشان می‌دهد. با توجه به جدول می‌توان گفت که تمایزیافتگی خود ($p=0/001$)، $\beta=-0/151$ و کیفیت روابط موضوعی ($p<0/001$) با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی، قدرت تبیین حس خوشبختی زوجین را داشت. بدین ترتیب با توجه به یافته‌های جدول ۳ و همچنین شکل ۲ چنین نتیجه‌گیری می‌شود که مدل ساختاری نهایی حس خوشبختی زوجین بر اساس تمایزیافتگی خود و کیفیت روابط موضوعی با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی از برازش مناسبی برخوردار بود.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف ارائه مدل ساختاری برای ارتباط بین حس خوشبختی زوجین با تمایزیافتگی خود و روابط موضوعی اولیه با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی انجام شد. مدل پیشنهادی در پژوهش حاضر مشتمل بر دو متغیر مستقل شامل تمایزیافتگی خود و کیفیت روابط موضوعی بود. متغیر احساس خوشبختی متغیر وابسته است و همچنین متغیر رضایت زناشویی مذهبی متغیر میانجی بود و بین تمایزیافتگی خود با احساس خوشبختی با میانجی‌گری رضایت زناشویی مذهبی رابطه معنی‌دار غیرمستقیم برقرار بود. فاطیما و اجمل (۲۰۱۲) در یک پژوهش کیفی به ۱۶ شاخص شامل؛ تشابه در فرقه مذهبی، رضایت، سازش و مصالحه، عشق و توجه، اعتماد و درک، ارتباط، تفاوت سنی، صداقت و احترام، مشارکت و در میان گذاشتن، گذشت، خلق‌وخوی همسر، ماندن به خاطر فرزندان، ساختار خانواده، تحصیلات و طبقه و روابط مثبت با خانواده همسر برای ازدواج پایدار و خوشبخت دست یافتند. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت: مذهب یکی از مهم‌ترین جلوه‌های لطیف ذهن انسانی است که از سرچشمه‌های معنوی و الهی تغذیه می‌کند. به رغم دگرگونی‌های جوامع جدید صنعتی که گاه راستای حرکتشان به سوی تضعیف حس مذهبی جوانان و استقرار

گونه‌ای خردگرایی، جدایی پدیده‌های حیات از ابعاد دینی یا ماده‌گرایی افراطی و یا مصلحت‌گرایی در اندیشه‌شان است، در روزگار ما تأثیر اعتقاد مذهبی بر کردار جوانان قابل ملاحظه است. قطعاً مشخص است که احساس خوشبختی به عوامل متعددی بستگی دارد که نمی‌توان بدون توجه به آن‌ها، خوشبختی را تجربه کرد. یکی از مهم‌ترین این عوامل، ایمان و باورهای اعتقادی و به دیگر سخن مذهب طرفین است و نقشی که این مؤلفه مهم در زندگی شخصی فرد در دوران مجرد داشته و نقشی که می‌تواند در زندگی مشترک وی داشته باشد؛ مورد نظر واقع می‌شود. رضایت زناشویی، میزان علاقه‌مندی زوجین به یکدیگر و نگرش مثبت به متأهل بودن است که به عواملی از جمله مسائل شخصیتی، ارتباط، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت، رابطه جنسی، فرزند پروری، نقش‌های مساوات‌طلبی و جهت‌گیری مذهبی وابسته است. یافته‌های السون (۲۰۰۶) نشان می‌دهد جهت‌گیری مذهبی مشترک موجب شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی از جمله دوستان، بستگان و آیین‌های مذهبی مشترک می‌گردد که آن به نوبه خود مدت‌زمان سپری‌شده زوجین را با یکدیگر افزایش و در نتیجه رضایت زناشویی را افزایش می‌دهد. زوجین خوشبخت همیشه حضور خداوند را در زندگی خویش احساس می‌کنند و گویی حضور خداوند به عنوان یک رأس مثلث دیگر در روابط زوجی آن‌ها موجب پایداری زندگی زناشویی آن‌هاست. مهم‌ترین عوامل اخلاقی و مذهبی در زندگی زوجین خوشبخت، صبر و گذشت است که موجب دوام زندگی زناشویی آن‌ها می‌شود. آن‌ها همواره در همه ابعاد زندگی خود از خداوند سخن می‌گویند

همچنین نتیجه بعدی پژوهش نشان داد که اثر غیرمستقیم کیفیت روابط موضوعی با احساس خوشبختی از طریق رضایت زناشویی مذهبی معنی‌دار است؛ به عبارت دیگر، بین کیفیت روابط موضوعی با احساس خوشبختی از طریق رضایت زناشویی مذهبی رابطه معنی‌دار غیرمستقیم برقرار است. رحمانی‌فر، محمدزاده‌ابراهیمی و سلیمانیان (۱۳۹۷) نشان دادند که آموزش مهارت‌های صمیمانه سازگاری زناشویی و ابراز محبت زناشویی زوجین را افزایش می‌دهد و میزان بخشندگی را در آن‌ها وسعت می‌بخشد. نتایج پژوهش بیرامی و همکاران (۱۳۹۱) از این باور حمایت می‌کند که روابط اولیه افراد در محیط خانواده به شکل‌گیری سبک دلبستگی خاص و سطوح بالا یا پایین تمایز یافتگی منجر می‌گردد و این تجارب اولیه بر روابط بین فردی زوجین در بزرگسالی تأثیر مستقیم می‌گذارد. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت: رضایت زناشویی مذهبی یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر عملکرد خانواده است. رضایت زناشویی مذهبی وضعیتی است که در آن زوجین در بیشتر مواقع روابط زناشویی خودشان را مبنای آموزه‌های دینی انجام می‌دهند و بر این اساس احساس خوشبختی و رضایت دارند و از کنار هم بودن لذت می‌برند. همچنین، به واسطه روابط اجتماعی، عاطفی و جنسی رضایت‌بخشی که دارند به تأمین سلامت جسمانی و روانی یکدیگر کمک می‌کنند به همین خاطر الگوی خواب مناسب و سطح استرس کمتری را تجربه می‌کنند. از آنجایی که توانایی کلامی، همدلی و هم‌حسی با مشکلات دیگران، درک پیام‌های غیرکلامی و ارزش دادن به ارتباطات عاطفی در زنان قوی‌تر از مردان است رشد مهارت‌های ارتباطی در زنان نقش مهمی در زندگی زناشویی و والدگری آن‌ها دارد. رابطه جنسی به لحاظ اهمیت در ردیف مهم‌ترین مسائل زندگی زناشویی محسوب شده و به عنوان فشارسنج هیجانی در روابط عمل می‌کند و می‌تواند منعکس‌کننده رضایت زوجین از جنبه‌های دیگر

روابط باشد. توانایی گفتگو و تعامل به شکل مطلوب به صورت گوش دادن همدلانه، پذیرش تفاوت‌ها، تقویت صمیمیت و نزدیکی عاطفی موجب می‌شود که زوجین نسبت به نیازهای همدیگر پاسخگو باشند و در ابعاد مختلف زندگی توافق داشته باشند. نتایج این پژوهش محدود به شهر تهران است و نمی‌توان یافته‌های آن را به سایر جوامع تعمیم داد. جمع‌آوری داده‌ها فقط با تکمیل پرسشنامه‌های خود گزارشی انجام گردید. با توجه به یافته‌ها و نتایجی که پژوهش حاضر به دست آورده است، پیشنهاد می‌شود با انتخاب جامعه آماری در مناطق مختلف کشور می‌توان اثر بافت اجتماعی را بر احساس خوشبختی آنان مورد بررسی قرار داد. تکرار پژوهش‌های مشابه در مناطق دیگر با حجم نمونه بیشتر، زیرا برای تعمیم و استفاده از نتایج به تحقیقات زیادی نیاز است.

موازین اخلاقی

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد؛ همچنین با توجه به شرایط و زمان تکمیل پرسشنامه‌ها که به صورت آنلاین انجام شد، ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت کنندگان در مورد انصراف از پژوهش مختار بودند.

سپاسگزاری

از تمامی زوج‌های شرکت کننده در پژوهش که در اجرا و تکمیل پرسشنامه‌های این پژوهش همکاری داشتند؛ تشکر و قدردانی می‌شود.

مشارکت نویسندگان

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول است که در دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم به تصویب رسیده است و همه شرکت کنندگان در این پژوهش نقش یکسانی داشتند.

منابع

- ابراهیمی فر، مژگان، و نامنی، ابراهیم. (۱۳۹۴). بررسی نقش روابط موضوعی اولیه و ناگویی هیجانی در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی، *دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی*.
- بیرامی، منصور، فهیمی، صمد، اکبری، ابراهیم، و امیری پیچاکلایی، احمد. (۱۳۹۱). پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی و مؤلفه‌های تمایز یافتگی. *مجله اصول بهداشت، ۱۴(۱): ۶۴-۷۷*.
- خجسته مهر، رضا، و محمدی، رزگار. (۱۳۹۵). تجربه خوشبختی در ازدواج‌های پایدار: یک مطالعه کیفی، *دوفصلنامه روانشناسی خانواده، ۳(۲): ۵۹-۷۰*.
- رحمانی فر، رسول، محمدزاده ابراهیمی، علی، و سلیمانیان، علی‌اکبر. (۱۳۹۷). تأثیر مهارت‌های ارتباط صمیمانه بر سازگاری زناشویی، *ارمغان دانش، ۲۳(۲): ۱۷۵-۱۸۷*.

۱۷۱ | ارتباط بین حس خوشبختی زوجین با تمایز یافتگی خود و ... | جعفری سلطان آبادی و همکاران | خانواده درمانی کاربردی

رضاپور میرصالحی، یاسر. (۱۳۹۳). ساخت و هنجاریابی پرسشنامه رضایت زناشویی مذهبی. طرح پژوهشی مصوب مرکز تحقیقات علوم رفتاری وابسته به دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله العظم (عج) عبادی، مریم، ماشینی عباسی، نعیمه، و هاشمی، تورج. (۱۳۹۷). نقش مؤلفه‌های هوش هیجانی، ابعاد سرشت شخصیت در بهزیستی روان‌شناختی، پنجمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی، قزوین.

کوچکی راوندی، محمد، منیرپور، نادر، و ارج، عباس. (۱۳۹۴). نقش سبک‌های دلبستگی، کیفیت روابط موضوعی و قدرت ایگو در پیش‌بینی سندروم روده تحریک‌پذیر. *دوماهنامه علمی - پژوهشی فیض*، ۱۹ (۳): ۲۴۱-۲۳۱.

مام صالحی، حسین، و مرادی، امید. (۱۳۹۸). طراحی مدل پیش‌بینی رضایت جنسی بر اساس طرح‌واره‌های جنسی و تمایز یافتگی خود در زوجین، *نشریه روان پرستاری*، ۸ (۱): ۶۱-۵۰. صلح، جواد، و احمدی، محمدرضا. (۱۳۹۲). نقش زندگی مذهبی در رضامندی زناشویی زوجین، *مجله روانشناسی و دین*، ۶ (۲): ۹۰-۷۵.

References

- Bell, M. D. (2007). Bell Object Relations and Reality Testing Inventory: BORRTI. Western Psychological Services.
- Bienenfeld, D., & Yager, J. (2007). Issues of spirituality and religion in psychotherapy supervision. *Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 44(3), 178.
- Bowen M. Family therapy in clinical practice. New York: Jason Aaronson; 1978: 25-39.
- Fatima, M., Ajmal, M. A. (2012). Happy Marriage: A qualitative study. *Pakistan Journal of Social and Clinical Psychology*, 9, 37-49.
- Graziano, V., Trogal, K. (2017). The politics of collective repair: Examining object-relations in a postwork society. *Cultural Studies*, 31(5), 634-658.
- Lim, J., & Lee, S. (2017). The mediating effect of differentiation of self between the family of origin experiences and their marital satisfaction among Korean married women. *International Information Institute (Tokyo). Information*, 20(3A), 1667-1674.
- Najaflooy F. (2006). [The role of self-differentiation in marital relations]. *Journal of new thoughts on education*; 2(3-4): 27-37.
- Nimtz, M. A. (2011). Satisfaction and contributing factors in satisfying long-term marriage: A phenomenological study A doctoral dissertation in psychology. Liberty University.
- Peleg O, Yitzhak M. (2011). Differentiation of self and separation anxiety: Is there a similarity between spouses? *Contemporary Family Therapy*; 33(1):25-36
- Siefert, C. J., Stein, M., Slavin-Mulford, J., Haggerty, G., Sinclair, S. J., Funke, D., & Blais, M. A. (2018). Exploring the factor structure of the Social Cognition and Object Relations-Global Rating Method: Support for two-and three-factor models. *Journal of personality assessment*, 100(2), 122-134.
- Simpson JA. Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of personality and social psychology*. 1990 Nov; 59(5):971.
- Timmons, A. C., Arbel, R., & Margolin, G. (2017). Daily patterns of stress and conflict in couples: Associations with marital aggression and family-of-origin aggression. *Journal of family psychology*, 31(1), 93.
- Van Strien, T., Frijters, J. E., Bergers, G. P., & Defares, P. B. (1986). The Dutch Eating Behavior Questionnaire (DEBQ) for assessment of restrained, emotional, and external eating behavior. *International journal of eating disorders*, 5(2), 295-315.

Willis, K., Miller, R. B., Yorgason, J., & Dyer, J. (2020). Was Bowen Correct? The Relationship between Differentiation and Triangulation. *Contemporary Family Therapy*, 1-11.

***

پرسشنامه روابط موضوعی

بله	خیر	عبارات
۱	۰	دست کم یک رابطه رضایت‌بخش و پایداری دارم
۱	۰	اگر شخصی از من خوشش نیاید، تمام سعی‌ام را می‌کنم که در قبالتش خوب باشم
۱	۰	می‌خواهم همیشه به دور از اجتماع باشم
۱	۰	ممکن است هفته‌ها منزوی باشم و با هیچ‌کسی صحبت نکنم
۱	۰	برخی اوقات آزار و اذیت کردن افراد نزدیکم را متوقف می‌کنم
۱	۰	اغلب دیگران مانند بچه با من رفتار می‌کنند تا یک بزرگ‌سال
۱	۰	اگر فردی که من دوستش دارم از پیشم برود، دلم برایش تنگ می‌شود
۱	۰	می‌توانم اختلافات موجود در خانه را بدون به هم زدن روابط خانوادگی حل کنم
۱	۰	از اینکه مورد انتقاد قرار گیرم به شدت حساس هستم
۱	۰	یکی از لذت‌های مخفی من اعمال قدرت به دیگران است.
۱	۰	گهگاه دوست دارم برای رسیدن به هدفم هرکاری را انجام دهم.
۱	۰	در صورتی که فردی که من را دوست دارد تمام توجهش به من نباشد آزاده خاطر و ناراحت می‌شوم
۱	۰	اگر با فردی صمیمی شوم و مرا بی‌اعتماد کند، از اینکه این اتفاق افتاده است از خودم متنفر می‌شوم
۱	۰	صمیمی شدن با افراد برایم سخت است.
۱	۰	زندگی جنسی‌ام رضایت‌بخش است.
۱	۰	سعی می‌کنم بیشتر همانی شوم که دیگران از من انتظار دارند.
۱	۰	اینکه وارد شدن در ارتباطی چقدر بد است برایم مهم نیست و سعی می‌کنم آن را ادامه دهم
۱	۰	تأثیری در زندگی اطرافیانم ندارم.
۱	۰	احساس می‌کنم وقتی افراد دیگر را نمی‌بینم، آن‌ها وجود ندارند.
۱	۰	افراد زیادی را در زندگی‌ام اذیت کرده‌ام.
۱	۰	در زندگی فردی را دارم که می‌توانیم احساسات درونی‌مان را به یکدیگر بازگو کنیم.
۱	۰	مشکلات و تعارضات مشابهی در ارتباطاتم با دیگران اتفاق می‌افتد و برایم مهم نیست که باهم تکرار شوند
۱	۰	بسیار علاقه دارم طوری با یک فرد ارتباط داشته باشم که گویا به صورت کامل در تسخیر همدیگر هستیم.
۱	۰	ارتباطات با سایرین تنها زمانی برایم رضایت‌بخش است که همیشه با آن‌ها باشم.
۱	۰	درباره دیگران قضاوت‌های بسیار خوبی دارم.
۱	۰	ارتباطاتی که با جنس مخالف داشتم همیشه به یک‌شکل خاتمه پیدا کرده‌اند
۱	۰	دیگران بارها سعی در تحقیر کردن من دارند.
۱	۰	عموماً در تصمیم‌گیری‌هایم به دیگران تکیه می‌کنم.
۱	۰	معمولاً از اینکه به فردی اعتماد کردم پشیمان هستم.
۱	۰	هنگامی که از دست فردی که با وی صمیمی هستم عصبانی می‌شوم، قادرم درباره عصبانیتیم با وی صحبت کنم
۱	۰	بهترین راه برای رسیدن به آنچه می‌خواهم، کنترل کردن و تحت نفوذ درآوردن دیگران است.
۱	۰	اغلب هنگامی که در کنار جنس مخالفم هستم، معذب و پریشانم.
۱	۰	اغلب از اینکه از چیزی یا فردی محدود شوم، نگران هستم.
۱	۰	احساس می‌کنم مجبور هستم از بودن کسی لذت ببرم حتی اگر آن‌ها مرا طرد کنند یا به من اهمیت ندهند.

کارپردی

•	۱	گهگاه به مدت چند ماه نه با هیچ کس حرفی می‌زنم و نه به دیدن کسی می‌روم.
•	۱	پیدا کردن دوست برایم سخت نیست.
•	۱	نمی‌دانم باید چگونه با جنس مخالف دیدار داشته باشم و حرف بزنم.
•	۱	هر وقت نمی‌توانم با فردی صمیمی شوم تا هر آنچه که می‌خواهم را برایم انجام دهد، ناراحت و عصبی سرنوشتم این است که تنها زندگی کنم.
•	۱	مردم هرگز با یکدیگر شرافتمندانه رفتار نمی‌کنند.
•	۱	انرژی زیادی در ارتباطات می‌گذارم و متقابلاً انرژی زیادی نیز کسب می‌کنم.
•	۱	برای ملاقات و یا حرف زدن با جنس مخالف، احساس خجالت می‌کنم.
•	۱	مهم‌ترین چیز برای من در روابط با سایرین آن است که بر آن‌ها اعمال قدرت و کنترل داشته باشم.
•	۱	معتقدم که یک مادر خوب باید همیشه و در هر صورتی با بچه‌هایش خوب باشد

***

پرسشنامه تمایز یافتگی اسکرون و فریدلندر

همیشه	زیاد	تا اندازه ای	کمی	بندرت	هرگز	
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱) نظر مردم درباره من این است که بیش از حد عاطفی هستم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲) ابراز احساسات به افرادی که برایم اهمیت دارند دشوار است .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳) غالباً از بروز احساساتم به خانواده ام خودداری می‌کنم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴) من حتی تحت شرایط استرس زا ، آرام می‌مانم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۵) معمولاً برای شروع یک کار یا وظیفه بزرگ به تشویق زیادی از جانب دیگران نیاز دارم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۶) اگر کسی که به من نزدیک است ، مرا از خودش ناامید کند ، مدتی از او کناره می‌گیرم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۷) هر اتفاقی که در زندگیم بیفتد ، معنای این که "چه کسی هستم" را از دست نمی‌دهم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۸) می‌خواهم مطابق انتظاراتی که والدینم از من دارند، رفتار کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۹) کاش این قدر عاطفی(احساساتی) نبودم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۰) معمولاً برای خوشحال کردن دیگران رفتارم را به آسانی تغییر می‌دهم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۱) دوستانم تحمل این که در مورد بعضی چیزها احساسات واقعی خود را برایشان بیان کنم ، ندارند .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲) وقتی یکی از دوستانم از من انتقاد می‌کند، چند روز رنجیده خاطر می‌شوم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۳) گاهی احساساتم وضع مرا بهم می‌زند و تفکراتم دچار مشکل می‌شود .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۴) هنگام بحث با هر شخصی می‌توانم افکارم را درباره موضوع مورد بحث از احساساتم نسبت به آن شخص جدا کنم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۵) غالباً وقتی اشخاص به من خیلی نزدیک می‌شوند، احساس ناراحتی می‌کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۶) احساس می‌کنم حقیقتاً به تایید تمام اشخاص زندگیم نیازمندم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۷) گاهی می‌بینم که احساساتم دائم در نوسان است .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۸) به خاطر چیزهایی که نمی‌توانم آن‌ها را تغییر دهم ، آشفته می‌شوم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۹) نگرانم که مبدا استقلال خود را در روابط صمیمانه از دست بدهم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۰) بیش از حد نسبت به انتقاد حساسم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۱) سعی می‌کنم مطابق انتظارات والدینم زندگی کنم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۲) من نسبتاً خودم را قبول دارم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۳) غالباً احساس می‌کنم دوستانم بیش از اندازه از من توقع دارند .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۴) اغلب به خاطر خوشحال کردن دیگران با آن‌ها موافقت می‌کنم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۵) اگر با دوستم بحثی داشته باشم ، تمام طول روز به آن فکر می‌کنم.

۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۶) حتی اگر فشار دیگران باشم، می‌توانم به آن‌ها "نه" بگویم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۷) وقتی روابطم با یک نفر خیلی شدید می‌شود، احساس می‌کنم باید از آن بگریزم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۸) هنوز جر و بحث با والدین و خواهر و برادر(هایم) به من احساس بدی می‌دهد.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲۹) اگر کسی از دست من آزرده شود، نمی‌توانم به آسانی از کنار آن بگذرم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۰) وقتی کاری انجام می‌دهم که فکر می‌کنم درست است، کمتر نگران تایید دیگران هستم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۱) برای کسب حمایت عاطفی هرگز فکر رو آوردن به اعضای خانواده ام را نمی‌کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۲) غالباً وقتی دیگران برای کمک در تصمیم‌گیری در کنارم نباشند، احساس ناامنی می‌کنم
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۳) خیلی نگران آزرده شدن توسط دیگران هستم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۴) اعتماد به نفس من خیلی به نظر دیگران بستگی دارد .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۵) وقتی با دوستانم هستم، احساس خفگی می‌کنم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۶) هنگام تصمیم‌گیری، کمتر نگران نظر دیگران هستم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۷) غالباً مطمئن نیستم چه اثری روی دیگران داشته ام .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۸) وقتی کاری خراب می‌شود، معمولاً صحبت درباره آن وضع را بدتر می‌کند .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۹) همه چیز روی من بیش از دیگران اثر می‌گذارد .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴۰) معمولاً صرف نظر از حرف دیگران کاری را می‌کنم که فکر می‌کنم درست است.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴۱) اگر دوستانم فضایی را که نیازدارم به من بدهند، روابط ما بهتر خواهد شد .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴۲) غالباً در شرایط استرس ، تعادل خود را حفظ می‌کنم .
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴۳) گاهی بعد از بحث با دوستانم می‌خواهم استفرغ کنم .

***

پرسشنامه احساس خوشبختی

غلط	درست	سؤالات
۰	۱	وقتی مسابقه‌ای را می‌بازم از آن لذت نمی‌برم.
۰	۱	وقتی کسی درباره من لطیفه‌ای می‌گوید از آن لذت می‌برم.
۰	۱	وقتی کسی از دوستانم در حضور من جایزه‌ای را می‌برد خوشحال می‌شوم.
۰	۱	اگر کسی در صف از من جلو بزند اعتراض می‌کنم.
۰	۱	خیلی زود از سرگرمی‌ها و تفریحات حوصله‌ام سر می‌رود
۰	۱	اغلب روزها خیال‌پردازی می‌کنم.
۰	۱	آرزوهای زیادی دارم.
۰	۱	بیش از اندازه چاق هستم.
۰	۱	از خواندن رمان لذت می‌برم.
۰	۱	از خوابیدن متنفرم
۰	۱	فکر می‌کنم جذاب هستم.
۰	۱	انتقادات را به‌خوبی پذیرا می‌شوم

***

پرسشنامه رضایت زناشویی مذهبی

کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم	سؤالات
۰	۱	۲	۳	۴	من مایلیم از طریق دیدگاه‌های مذهبی مسائل و مشکلات زناشویی را حل کنیم
۰	۱	۲	۳	۴	نوع درک و دیدی که من نسبت به رابطه زناشویی دارم از دیدگاه‌های مذهبی من گرفته است
۰	۱	۲	۳	۴	نشئت
۰	۱	۲	۳	۴	خداوند همواره در سختی‌های زندگی زناشویی در کنار ما حضور دارد
۰	۱	۲	۳	۴	وفاداری به همسر نه‌تنها یک تعهد زناشویی بلکه یک تعهد و ارزش دینی است

کارپردی

۴	۳	۲	۱	۰	انجام صحیح وظایف زناشویی را نوعی عبادت برای خدا می دانم
۴	۳	۲	۱	۰	من مشکلات زناشویی را به عنوان تنبیهی برای کارهای نادرستم می دانم
۴	۳	۲	۱	۰	من زمان های سختی را در زندگی زناشویی به کمک خداوند پشت سر گذاشتم
۴	۳	۲	۱	۰	من از الگوی زندگی زناشویی پیامبر و ائمه در برخورد با همسرم پیروی می کنم
۴	۳	۲	۱	۰	من در مورد این جمله شک دارم که خداوند از زندگی زناشویی من مراقبت می کند
۴	۳	۲	۱	۰	دعا و نیایش برای حل مشکلات زناشویی موجب آرامش من می شود
۴	۳	۲	۱	۰	من به صداقت در برخورد با همسر به عنوان یک ارزش دینی پایبندم
۴	۳	۲	۱	۰	من از سخنان پیامبر و ائمه درباره نحوه برخورد با همسرم پیروی می کنم
۴	۳	۲	۱	۰	انجام درست وظایف زناشویی موجب خشنودی خداوند می شود
۴	۳	۲	۱	۰	بسیاری از موفقیت هایی که در زندگی زناشویی به دست آورده ام پاسخ خداوند به دعاها می است که انجام داده ام
۴	۳	۲	۱	۰	من معتقدم بعضی از مشکلات زندگی زناشویی امتحان های الهی است
۴	۳	۲	۱	۰	من در مورد سخنان و نحوه زندگی پیامبر و ائمه با همسرم تبادل نظر می کنم
۴	۳	۲	۱	۰	انجام مشترک اعمال مذهبی با همسرم عاملی برای نزدیک شدنمان به یکدیگر شده است
۴	۳	۲	۱	۰	من و همسرم در مورد موضوعات معنوی بایکدیگر مشاجره و تعارض داریم
۴	۳	۲	۱	۰	خوش خلقی و احترام به همسر به عنوان یک ارزش دینی دارای اهمیت بسیاری برای من است
۴	۳	۲	۱	۰	خداوند همیشه ناظر بر زندگی زناشویی ما و رفتارهای ما در مقابل همسرمان است
۴	۳	۲	۱	۰	من از طریق آموزه های مذهبی به دنبال راهنمایی برای مسائل زناشویی هستم
۴	۳	۲	۱	۰	من معتقدم که خداوند پیوند دهنده قلب هاست و هنگام بروز تعارض ها ما را به یکدیگر نزدیک می کند
۴	۳	۲	۱	۰	زندگی زناشویی من مورد تائید خداوند نیست
۴	۳	۲	۱	۰	من معتقدم هر کاری که موجب حفظ رضایت زناشویی شود دارای ارزش مقدسی است
۴	۳	۲	۱	۰	گر من در زندگی زناشویی شکست بخورم، خداوند را ناراضی کرده ام
۴	۳	۲	۱	۰	خیلی از اوقات در زندگی زناشویی از امدادهای غیبی خداوند بهره مند شده ام
۴	۳	۲	۱	۰	من با همسرم در مورد اینکه چگونه بر اساس خواسته های خداوند عمل کنیم با نظر می کنیم یکدیگر تبادل
۴	۳	۲	۱	۰	ازدواج نهاد مقدسی است که توسط خداوند بنا نهاده شده است
۴	۳	۲	۱	۰	من همواره هنگام بروز مشکلات در زندگی زناشویی به خداوند توکل می کنم
۴	۳	۲	۱	۰	من در آیین ها و مراسم مذهبی به همراه همسرم شرکت می کنم
۴	۳	۲	۱	۰	احترام به والدین و خویشاوندان همسر یک ارزش دینی مهم برای من است
۴	۳	۲	۱	۰	یکی از مهم ترین اهداف ازدواج نزدیک تر شدن به خداوند است
۴	۳	۲	۱	۰	من از دستورات خداوند درباره زندگی زناشویی پیروی می کنم

The Association of Couples' Feeling of Happiness with Differentiation of Self (DoS) and Early Object Relations with the Mediating Role of Religious Marital Satisfaction

Arezu. Jafari soltanabadi¹, Nader. Monirpour^{2*} & Hasan Mirzahoseini³

Abstract

Aim: The present study aimed to determine the mediating role of religious marital satisfaction in the relationship between couples' feeling of happiness with their differentiation of self (DoS) and early object relations. **Methods:** The present study was descriptive and correlational with a structural equation modeling approach. The statistical population of the study consisted of couples, who had been living together for 10 years in Tehran in 2020, and we selected 300 individuals by a convenience sampling method and included them in the study. To collect data, we utilized the Differentiation of Self Inventory (DSI) by Skowron (1998), the object relation quality inventory by Bell (1995), the feeling of happiness inventory by Lentz (2010), and the religious marital satisfaction inventory by Rezapour Mirsaleh (2014). We used structural equation modeling to analyze the data. **Results:** The results indicated that all indices of model fit with data had acceptable values ($P=0.01$). According to the results, the differentiation of self and the quality of object relations had indirect effects on the feeling of happiness mediated by religious marital satisfaction at a low confidence interval of 0.11 and an upper limit of 0.26 at a significance level ($P=0.01$). **Conclusion:** According to the research results, counselors and psychologists active in the field of marriage can benefit from the present results to improve and enrich the process of education and promote mental health in families.

Keywords: Differentiation; Object relation quality; Feeling of happiness; Religious marital satisfaction

1. PhD Student, Department of Psychology, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran

2. *Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Psychology, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran

monirpour@qom-iau.ac.ir

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran